

PM 2009:111 RVII (Dnr 001-601/2009)

En ny alkohollag (SOU 2009:22)

Remiss från Socialdepartementet

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande

1. Som svar på remissen "En ny alkohollag" (SOU:2009:22) översänds och åberopas promemorian.
2. Protokollet i detta ärende förklaras omedelbart justerat.

Föredragande borgarrådet Ulf Kristersson anför följande.

Ärendet

Socialdepartementet har remitterat slutbetänkandet av Alkohollagsutredningen till Stockholms stad. Utredningen har haft i uppdrag att göra en total översyn av den nu gällande alkohollagen (1994:1738). Enligt direktiven till utredningen ska utgångspunkten vara en restriktiv alkoholpolitik till skydd för folkhälsan.

I förslaget till ny alkohollag har en redaktionell och språklig översyn gjorts av det nuvarande regelverket. Tillstånd att servera starköl, vin och spritdrycker ska liksom hittills meddelas av kommunen.

Betänkandet innehåller därutöver förslag till ändringar och preciseringar beträffande främst förutsättningarna för att få serveringstillstånd, dvs. tillstånd att servera starköl, vin och spritdrycker. Ändringarna avser bl.a. cateringtillstånd, köks- och matkrav, gemensamt utrymme för servering, anordnande av mässor, krav på riktlinjer och tillsynsplan för kommunerna och krav på personal samt serveringstider.

Sanktionssystemet föreslås ändras så att mildare påföljder, erinran eller varning, ska vara ett förstahandsalternativ i stället för återkallelse av tillståndet utom i verkligt allvarliga fall.

Vad gäller detaljhandeln understryks att monopolet är en av hörnstenarna i den svenska restriktiva alkoholpolitiken. Det föreslås från denna utgångspunkt att kommersiell förmedling av starköl, vin och spritdrycker införskaffade genom privatinförsel ska förbjudas. Från samma utgångspunkt är det utredningens bedömning att gårdsförsäljning av alkoholdrycker inte bör tillåtas.

Som ett led i att begränsa ungdomars åtkomst till alkohol fastslås att det som huvudregel ska gälla att det även är förbjudet att bjuda underåriga på alkoholdrycker.

Slutligen föreslås vissa skärpningar av marknadsföringsreglerna.

Utredningen kan i sin helhet läsas på <http://www.regeringen.se/sb/d/108/a/121591>

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden, Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd, Östermalms stadsdelsnämnd, Farsta stadsdelsnämnd och Stockholm Business Region.

Stadsledningskontoret delar i flera fall utredningens förslag, men delar inte förslaget om att begränsa öppettider för servering av alkohol.

Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden tillstyrker i huvudsak utredningens förslag men anser att en del ytterligare förtydliganden behöver göras exempelvis vad gäller köks- och matkraven och gemensamt utrymme för servering. Nämnden avstyrker förslaget att i alkohollagen begränsa serveringstiden utöver normaltiden.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd är positiv till den nya alkohollagen och stöder förslaget till ny alkohollag i stora delar men anser att kommunen bör kunna besluta om lämpliga öppethållandetider.

Östermalms stadsdelsnämnd tillstyrker i huvudsak utredningen. Nämnden avstyrker förslaget att i alkohollagen begränsa serveringstiden utöver normaltiden.

Farsta stadsdelsnämnd anser att det ska vara lätt att få ett serveringstillstånd om man uppfyller kriterierna som gäller för att få serveringstillstånd enligt alkohollagen och stadens riktlinjer. Men det ska också vara lätt att mista tillståndet om man inte följer regelverket. Stadsdelsnämnden anser att kommunerna även i fortsättningen själva bör kunna besluta om andra serveringstider än normaltiden.

Stockholm Business Region anser det nu föreliggande förslaget på förändring av hanteringen av serveringstillstånd är positiv ur ett kommunalt näringslivsperspektiv men ställer sig avvisande till att kommunen inte får bestämma över en restaurangs utskänkningstider utöver normaltiden.

Mina synpunkter

Stockholm är idag en europeisk storstad med stor attraktionskraft för besökare från hela världen. I staden finns ett rikt restaurangliv med ett stort utbud av restauranger som serverar mat och dryck med ursprung i många olika matkulturer. Det är också möjligt att äta och umgås på stadens restauranger till långt fram på natten. Så vill vi att det ska fortsätta att vara. Samtidigt är vi medvetna om de problem som alkoholen dessvärre orsakar i samhället. Tydliga regler och täta kontroller är bra för att upprätthålla kommunala riktlinjer. Vid motsättning mellan social hänsyn och den enskilde näringsidkaren ska det sociala perspektivet alltid ha företräde.

Det har länge funnits behov av översyn av alkohollagen både för att på ett bättre sätt upprätthålla lagens skyddsfunktion för folkhälsan och för att skapa tydliga regler för enskilda restaurangföretagare. Flera av nu gällande bestämmelser, bland annat kravet på köksutrustning och matutbud har länge framstått som föråldrade.

Jag delar i flera fall utredningens förslag till förändringar och förtydliganden. Alkohollagen är och ska vara en social skyddslagstiftning, trots detta anser jag att det finns delar där utredningen har landat fel. Det är positivt att kraven på köksutrustning blir mer tidsenlig. Att sanktionssystemet förändras är bra och att erinran införs gör att systemet blir tydligare och bättre. Det är dock angeläget att möjligheten att återkalla tillstånd utan föregående varning ska kunna finnas kvar.

Jag delar inte utredningens förslag om att staten ska begränsa öppettider för servering av alkohol. Kommunernas tillståndsmyndigheter ska även fortsättningsvis få besluta om serveringstider utöver normaltiden, men det är viktigt att kommunerna visar ansvarstagande vid bedömningen av sena serveringstider. Serveringstiderna bör av kommunerna kunna anpassas till de lokala förhållandena och det kommunala självstyret ska inte inskränkas.

Idag är både Polisen och miljö- och hälsoskyddsnämnden tunga remissinstanser för tillståndsärenden och ska så förbli, men att de ska ha någon form av vetorätt motsätter jag mig. Det måste förbli tillståndsutskottet som även framöver gör den slutgiltiga bedömningen i varje enskilt ärende.

Att öka möjligheterna för alkoholförsäljning på gemensamma serveringsytor är positivt, dock delar jag inte utredningens förslag om kollektiv bestraffning om det sker någon incident inom området. Problem som uppstår måste kunna gå att lösa på andra sätt.

Utöver detta tycker jag att pausservering i fortsättningen även bör kunna ske i direkt anslutning till, både före och efter, olika kulturevenemang.

Det ska vara lätt att få ett serveringstillstånd för den som uppfyller kriterierna för serveringstillstånd enligt alkohollagen och stadens riktlinjer. Men det ska också vara lätt att mista tillståndet om man inte följer regelverket eller inte aktivt arbetar för att ha god ordning och nykterhet inom verksamheten.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande

1. Som svar på remissen ”En ny alkohollag” (SOU:2009:22)” översänds och åberopas promemorian.
2. Protokollet i detta ärende förklaras omedelbart justerat.

Stockholm den 28 maj 2009

ULF KRISTERSSON

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Remiss ”En ny alkohollag SOU 2009:22” - sammanfattning

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarrådet *Yvonne Ruwaida* (mp) enligt följande.

Jag föreslår borgarrådsberedningen föreslå kommunstyrelsen besluta att som svar på remissen ”En ny alkohollag (SOU 2009:22)” åberopa följande.

Den nya alkohollagen är en strukturering och modernisering av den nuvarande lagen. Det är bra att kunskapskravet på den som söker tillstånd föreslås skäppas och att i princip alla som har serveringstillstånd föreslås bli skyldiga att föra kassaregister. Dessa förändringar gynnar seriösa restauranger och ansvarsfull alkoholservering.

Att reglerna för marknadsföring utvidgas till att gälla andra medier än tidningar och tidskrifter, såsom Internet, är bra och kommer förhoppningsvis att ha en viss restriktiv påverkan på alkoholförsäljningen.

Förslaget att kravet på köksutrustning och matutbud för annan utformning är rimligt. Detta kommer exempelvis att leda till att sushibarer behandlas som andra restauranger.

I förslaget föreslås en sista tillåten sluttid för alkoholservering (03.00). Oavsett vad lagstiftaren kommer fram till i detta avseende ska kommunerna ha möjlighet att själva sätta en sluttid, inom ramen för den i lagen tillåtna tiden. Den möjligheten saknas i nuvarande lagstiftning och i lagförslaget. Om exempelvis en kommun, som har 03.00 som sista sluttid för alkoholservering, ger ett antal restauranger tillstånd att servera alkohol till 05.00 och sedan finner att olägenheterna med detta blivit för stora är det inte lagligt att återgå till 03.00 som sista sluttid i kommunen. Denna utformning av lagen tenderar att leda till allt senare serveringstider.

Att införa erinran som ny påföljd är inte motiverat. Detta riskerar leda till att det i praktiken blir ännu svårare att dra in alkoholtillstånd, för dem som inte sköter sitt tillstånd, jämfört med dagens situation.

Reservation anfördes av borgarrådet *Ann-Margarethe Livh* (v) enligt följande.

Jag föreslår borgarrådsberedningen föreslå kommunstyrelsen besluta att

1. Som svar på remissen "En ny alkohollag" (SOU:2009:22) översänds och återopas i huvudsak socialtjänstnämndens yttrande.
2. Därutöver vill vi framföra följande.

Socialtjänstnämnden som är Stockholms stads expertnämnd i alkoholfrågor har lämnat ett mycket gediget yttrande som vi anser kan vara hela stadens yttrande, förutom att vi vill ta bort den så kallade bjudregeln i alkohollagen. Underåriga ungdomar ska inte dricka alkohol med hänsyn till folkhälsoskäl och det ska därför också vara förbjudet att bjuda underåriga ungdomar på alkohol. Om lagen medger undantag ger det otydliga signaler i en tid när allt fler ungdomar dricker mycket alkohol och där våld och sociala problem blir konsekvenserna. Vi vill också framhålla att vi inte anser att idrott och alkohol hör ihop. Den alltmer alkoholliberala attityden medför stora risker för folkhälsan även för vuxna och äldre personer.

Särskilt uttalande gjordes av borgarrådet *Carin Jämtin* (s) enligt följande.

Vi tycker att det är viktigt att ha en restriktiv alkoholpolitik. Missbruk av alkohol kostar, samhällsekonomiskt men framförallt i mänskligt lidande. Utredningen har hamnat rätt i flera avseenden när det gäller att anpassa lagen till dagens verklighet. Vi vill dock betona vikten av det kommunala självstyret och anser därför att det är av största vikt att kommunerna behåller tillståndsgivningen och själv bestämmer över sådant som öppettider. Det är också viktigt att det finns tillräckliga resurser för att följa upp och kontrollera att tillstånden sköts på ett bra sätt.

Kommunstyrelsen

Reservation anfördes av *Emilia Hagberg* (mp) med hänvisning till reservationen av (mp) i borgarrådsberedningen.

Reservation anfördes av *Ann-Margarethe Livh* (v) med hänvisning till reservationen av (v) i borgarrådsberedningen.

Särskilt uttalande gjordes av *Carin Jämtin*, *Malte Sigemalm*, *Mirja Räihä Järvinen* och *Kersti Py Börjeson* (alla s) med hänvisning till det särskilda uttalandet av (s) i borgarrådsberedningen.

ÄRENDET

Socialdepartementet har remitterat slutbetänkandet av Alkohollagsutredningen till Stockholms stad. Utredningen har haft i uppdrag att göra en total översyn av den nu gällande alkohollagen (1994:1738). Enligt direktiven till utredningen ska utgångspunkten vara en restriktiv alkoholpolitik till skydd för folkhälsan.

I förslaget till ny alkohollag har en redaktionell och språklig översyn gjorts av det nuvarande regelverket. Tillstånd att servera starköl, vin och spritdrycker ska liksom hittills meddelas av kommunen.

Betänkandet innehåller därutöver förslag till ändringar och preciseringar beträffande främst förutsättningarna för att få serveringstillstånd, dvs. tillstånd att servera starköl, vin och spritdrycker. Ändringarna avser bl.a. cateringtillstånd, köks- och matkrav, gemensamt utrymme för servering, anordnande av mässor, krav på riktlinjer och tillsynsplan för kommunerna och krav på personal samt serveringstider.

Sanktionssystemet föreslås ändrat så att mildare påföljder, erinran eller varning, ska vara ett förstahandsalternativ i stället för återkallelse av tillståndet utom i verkligt allvarliga fall.

Vad gäller detaljhandeln understryks att monopolet är en av hörnstenarna i den svenska restriktiva alkoholpolitiken. Det föreslås från denna utgångspunkt att kommersiell förmedling av starköl, vin och spritdrycker införskaffad genom privatinförsel ska förbjudas. Från samma utgångspunkt är det utredningens bedömning att gårdsförsäljning av alkoholdrycker inte bör tillåtas.

Som ett led i att begränsa ungdomars åtkomst till alkohol fastslås att det som huvudregel ska gälla att det även är förbjudet att bjuda underåriga på alkoholdrycker.

Slutligen föreslås vissa skärpningar av marknadsföringsreglerna.

Utredningen kan i sin helhet läsas på <http://www.regeringen.se/sb/d/108/a/121591>

BEREDNING

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden, Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd, Östermalms stadsdelsnämnd, Farsta stadsdelsnämnd och Stockholm Business Region.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 7 maj 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret delar i flera fall utredningens förslag. Det är positivt att kraven på köksutrustning blir mer tidsenlig. Positivt är att cateringföretag kan få stadigvarande tillstånd, att sanktionssystemet förändras och att det blir tillåtet med alkoholprovning på mässor. Att kommersiell förmedling av försäljning av starköl, vin och starksprit blir förbjuden ser stadsledningskontoret som positivt då detaljhandelsmonopolet inte ska kunna kringgås. Även skärpningen av den så kallade bjudregeln tycker stadsledningskontoret är positivt eftersom att ungdomar inte ska bjudas på alkohol.

Stadsledningskontoret delar inte utredningens förslag om att begränsa öppettider för servering av alkohol. Kommunernas tillståndsmyndigheter bör även fortsättningsvis få besluta om serveringstider utöver normaltiden. Serveringstiderna bör anpassas till de lokala förhål-

landena och det kommunala självstyret bör inte inskränkas.

I utredningen framgår det också att utsträckt serveringstid efter klockan 01.00 inte bör, annat än vid exceptionella förhållanden, ske mot polismyndighetens eller miljöförvaltningens avstyrkande. Kommunens tillståndsmyndighet inhämtar redan nu yttranden från polismyndigheten och miljöförvaltningen. Dessa yttranden är av betydelse för tillståndsmyndighetens beslut. Stadsledningskontoret är av uppfattningen att det är tillståndsmyndigheten som fattar beslut om serveringstillstånd och ingen annan myndighet ska ha någon form av ”veto rätt”.

I utredningen finns ett förslag om att det ska vara tillåtet för tillståndsinnehavare att under vissa förutsättningar utnyttja gemensamma utrymmen för servering. I förslaget framgår det att varje tillståndshavare ska svara för att ordning och nykterhet upprätthålls. Om det skulle bli aktuellt med återkallelse av tillstånd och det inte kan utredas vem som är ansvarig för händelsen som bör föranleda återkallelse kan återkallelse ske av samtliga tillstånd som omfattas av det gemensamma serveringsutrymmet. Stadsledningskontoret är av uppfattningen att det strider mot gängse rättsprinciper att kommunen som tillståndsmyndighet ska tillämpa kollektiv bestraffning.

Slutligen är stadsledningskontoret av uppfattningen att diffusa begrepp som kan innebära en rättsosäkerhet i görligaste mån bör undvikas i lagtexter. Exempelvis gäller det förslaget om att den som söker serveringstillstånd ska genomgå en av Statens folkhälsoinstitut godkänd examination rörande kunskaper om alkohollagstiftning eller på annat sätt visa att han eller hon har erforderliga kunskaper om denna. I detta fall kanske det ska krävas en examination för att undvika olika tolkningar av ”erforderliga kunskaper”.

Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden

Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 14 maj 2009 att hänvisa till tjänsteutlåtandet som svar på remissen

Reservation anfördes av Stefan Nilsson (mp), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Marie Ljungberg Schött m.fl. (m), Lena Kling (fp), Dikran Dison (kd) och Abdo Goriya m.fl. (s), *bilaga 1*.

Socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 23 april 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Stockholm är idag en europeisk storstad med stor attraktionskraft för besökare från hela världen. I staden finns ett rikt restaurangliv med ett stort utbud av restauranger som serverar mat och dryck med ursprung i många olika matkulturer. Det är också möjligt att äta och umgås på stadens restauranger till långt fram på natten, på ett begränsat antal restauranger ända fram till kl. 03:00 eller kl. 05:00 om man så önskar.

Idag finns drygt 1 600 restauranger med serveringstillstånd i Stockholm. Det finns 13 restauranger med serveringstillstånd till kl. 05:00, 1 restaurang med serveringstillstånd till kl. 04:00 och 282 restauranger med serveringstillstånd till kl. 03:00.

Staden har under många år arbetat med att göra det möjligt för invånare och besökare att få tillgång till ett rikt och varierat utbud av restauranger. Grunden för detta arbete är alkohollagen med dess uttalade folkhälsoperspektiv och stadens riktlinjer som kompletterar bestämmelserna i alkohollagen utifrån stadens egna förutsättningar. Tillståndshavaren har utvecklat samverkan med såväl branschen som länsstyrelsen, polisen, miljö- och hälsoskyddsförvaltningen, och Skatteverket för att skapa goda förutsättningar för restaurangföretagarna och se till att inga störningar uppstår för stadens invånare. Vid motsättning mellan sociala

hänsyn och den enskilde näringsidkaren har alltid det sociala perspektivet företräde.

Det ska vara lätt att få ett serveringstillstånd om man uppfyller kriterierna som gäller för att få serveringstillstånd enligt alkohollagen och stadens riktlinjer. Men det ska också vara lätt att mista tillståndet om man inte följer regelverket och aktivt arbetar för att ha god ordning och nykterhet inom verksamheten. Tillståndsenheten gör årligen ca 3 000 tillsynsbesök på stadens restauranger både för att förebygga att problem uppstår i verksamheterna och för att kontrollera att serveringsställena uppfyller gällande krav.

I Stockholm tillhandahåller staden genom STAD (Stockholm förebygger alkohol- och drogproblem) utbildning för krogpersonal i ansvarsfull alkoholservering. Syftet med STAD-utbildningen är att minska våld och skador relaterade till alkoholkonsumtion och droger på restauranger samt att utveckla en restaurangkultur som motverkar servering till underåriga och överservering. Denna metod sprids även genom Statens folkhälsoinstitut (FHI) till landets kommuner.

Det har länge funnits behov av översyn av alkohollagen både för att på ett bättre sätt upprätthålla lagens skyddsfunktion för folkhälsan och för att skapa tydliga regler för enskilda restaurangföretagare. Flera av nu gällande bestämmelser, bland annat om kravet på köksutrustning och matutbud har länge framstått som föråldrade. Det finns också ett behov av att tydliggöra vissa bestämmelser, exempelvis om gemensamt utrymme för servering och krav på tillståndshavare och personal. Den tidigare socialtjänstnämnden har också vid flera tillfällen tillskrivit regeringen och begärt att en översyn skulle göras av alkohollagen. Förvaltningen kommenterar nedan de förslag i betänkandet som rör nämndens verksamhet.

Ökade krav på kommunernas tillståndsgivning och tillsyn

Riktlinjer för serveringstillstånd

Förvaltningen tillstyrker utredningens förslag att det i alkohollagen ska införas en bestämmelse om att kommunerna ska ha riktlinjer för vad som gäller för att få serveringstillstånd. Likaså tillstyrker förvaltningen förslaget att Statens folkhälsoinstitut (FHI) ska få i uppdrag att tillsammans med Sveriges kommuner och landsting (SKL) utforma en modell för riktlinjer i syfte att öka likformigheten över landet. I Stockholm finns redan riktlinjer i likhet med många andra kommuner. När FHI har utarbetat en modell för hur riktlinjerna ska vara utformade kan det bli aktuellt att revidera stadens riktlinjer.

Kunskapskravet på den som söker serveringstillstånd skärps

Förvaltningen tillstyrker utredningens förslag att den som söker serveringstillstånd ska ha genomgått av FHI godkänd examination rörande kunskaper om alkohollagstiftningen. Förslaget rör inte de som redan har serveringstillstånd eller kan dokumentera gedigen erfarenhet utan anmärkningar.

Utredningen har funnit att den prövning som görs av sökandens personliga vandel och ekonomiska skötsamhet i huvudsak fungerar bra. Den största bristen vid prövning av ansökan gäller kunskaperna om alkohollagstiftningen. Den som ansöker om serveringstillstånd i Stockholm idag ska ha kunskaper i svensk alkohollagstiftning från utbildning eller genom ett par års erfarenhet av alkoholservering i Sverige. Ett sätt att skaffa tillräckliga kunskaper är att gå en utbildning som uppfyller FHI:s måldokument för sådana utbildningar. Ett krav på examination säkerställer utbildningens kvalitet och är därför en positiv förändring.

Krav på att kommunerna ska ha tillsynsplaner

Förvaltningen tillstyrker utredningens förslag att kommunen ska upprätta en särskild tillsynsplan för efterlevnaden av de bestämmelser som gäller för servering av starköl, vin och spritdrycker samt att planen ska lämnas till länsstyrelsen. Det är viktigt både att kontrollera att tillståndshavarna följer gällande regelverk och att de får stöd att göra det. Inom ramen för tillsynsverksamheten finns goda möjligheter till dialog och information.

Förvaltningens tillståndsenhet genomför årligen ca 3 000 tillsynsbesök på stadens restauranger i egen regi och tillsammans med andra myndigheter. Denna omfattande tillsynsverksamhet är självfallet planerad och kan enkelt dokumenteras på det sätt länsstyrelsen önskar.

Utvidgade möjligheter att bevilja serveringstillstånd i vissa fall

Kraven på köksutrustning och matutbud får annan utformning

Utredningen föreslår att det för att ett serveringstillstånd ska medges för servering till allmänheten året runt eller under viss tid ska krävas att serveringsstället har ett eget kök i anslutning till serveringslokalen samt tillhandahåller lagad eller på annat sätt tillredd mat och har ett varierat matutbud. Gästerna ska kunna erbjudas ett flertal rätter av varierat slag. För servering efter kl. 23:00 får matutbudet dock begränsas till ett fåtal enklare rätter. Nu gällande krav på lokalen i övrigt föreslås bibehållas oförändrade.

Av utredningen framgår även att:

”Avgörande för serveringstillstånd bör inte vara typen av köksutrustning eller mat utan den allmänna standarden, såväl på maten som på miljön. I sistnämnda hänseende måste krävas att det rör sig om en restaurang med ett tillräckligt antal sittplatser inom restaurangområdet, en överblickbar serveringsyta och en god standard på den allmänna utrustningen.”

Förvaltningen ser de föreslagna förändringarna som övervägande positiva. Förvaltningen har dock följande synpunkter:

- Det borde ha framgått mer tydligt i utredningens förslag vad som inryms i begreppet ”standard”. Detta bör klargöras i det fortsatta utredningsarbetet, särskilt med tanke på att objektivitet måste råda vid tillståndsgivningen. Dessutom ska tillståndsförfarandet grundas på kriterier som hindrar tillståndsmyndigheten från att göra en godtycklig bedömning. Risken finns annars att bedömningen av ett serveringsställes allmänna standard inte blir objektiv och rättssäker och dessutom kan innefatta inslag av godtycke.
- Det borde ha framgått mer tydligt i utredningens förslag vad som inryms i begreppen ”fåtal och flertal” maträtter. Detta bör klargöras i det fortsatta utredningsarbetet.
- Med anledning av utredningens förslag att matutbudet får begränsas från kl. 23:00 uppstår frågan vad som ska gälla i övrigt för de nattklubbar vars verksamhet öppnar tidigast kl. 23:00. Dessa frågor behöver belysas i det fortsatta utredningsarbetet. Förvaltningen anser att de övergripande krav som ställs på ett serveringsställes kök och allmänna standard skulle kunna frångås för dessa restauranger. Särskilda nattklubbstillstånd skulle kunna medges efter särskild prövning av tillståndsmyndigheten, med förutsättningen att mat tillhandahålls under serveringstiden. Kommunerna bör ges möjlighet att i sådana fall där matutbudet är begränsat istället fokusera på ordnings- och säkerhetsfrågor vid prövningen. Till exempel bör kommunen noga utreda vilka krav på förordnade ordningsvakter som ska gälla.

Användande av gemensamt utrymme för servering blir tillåtet under vissa förutsättningar

Utredningen föreslår att serveringstillstånd efter särskild ansökan ska kunna medges för flera tillståndshavare att utnyttja gemensamt serveringsutrymme. Varje tillståndshavare ska svara för att ordning och nykterhet upprätthålls. Om återkallelse av tillstånd aktualiseras och det inte kan utredas vem som är ansvarig för den händelse som bör föranleda återkallelse kan återkallelse ske av samtliga tillstånd som omfattas av det gemensamma serveringsutrymmet.

Av utredningen framgår även att:

”Om det gäller ett stadigvarande tillstånd för gemensamt serveringsutrymme bör samtliga tillstånd som omfattas av den gemensamma serveringen återkallas och tillståndshavarna får söka nya tillstånd på ”eget” serveringsutrymme.”

”Om det rör sig om ett tillfälligt arrangemang kan det inte heller ifrågakomma att återkalla de stadigvarande tillstånd som deltagarna eventuellt har för sin vanliga rörelse.”

Förvaltningen ser de föreslagna förändringarna som övervägande positiva. Förvaltningen har dock följande synpunkter:

- Den centrala frågan vid gemensamt serveringsutrymme är möjligheten till tillsyn och vem som ska ställas till ansvar för eventuella överträdelser.
- Varje kommun skulle utifrån resurser för tillsynsverksamhet själva kunna utarbeta kriterier och villkor för sådan verksamhet på motsvarande sätt som är fallet med sena serveringstider. Om gemensamma serveringsutrymmen tillåts bör tillståndsmyndigheten i sina kriterier bland annat fastställa maximalt antal aktörer på gemensamt serveringsutrymme, utifrån rådande resurser för tillsyn.
- I alkohollagen anges att på ett serveringsställe där serveringstillstånd gäller får inte någon dricka andra alkoholdrycker än sådana som har serverats enligt tillståndet.

Man får inte heller enligt alkohollagen förvara alkoholdrycker som inte serveras i lokalen. Det måste utifrån dessa bestämmelser också vara möjligt att utfärda förvarings- och förtäringförbud för hela området/lokalen där den gemensamma serveringen bedrivs. I annat fall går det inte att avgöra om olägenheter är en följd av att gäster druckit egen medhavd alkoholdryck eller brister hos krögaren avseende dennes servering och/eller tillsyn över området/lokalen. Det förvarings- och förtäringförbud som gäller för den enskilde tillståndshavarens serveringstillstånd är inte tillräckligt.

- Det är förvaltningens uppfattning att endast den som brutit mot en bestämmelse ska utsättas för sanktioner. Det särskilda tillståndet för gemensamt serveringsutrymme bör dock i förekommande fall kunna återkallas. Vid allvarliga överträdelse får inte heller denna bestämmelse hindra tillståndsmyndigheten att återkalla serveringstillståndet som sådant och i tillämpliga fall avslå ansökan från densamme inom viss karenstid.
- För det fall att brister vad gäller ordning och nykterhet skulle uppkomma vid tillfälligt evenemang delar förvaltningen utredningens uppfattning att de stadigvarande tillstånd som deltagarna eventuellt har för sin vanliga rörelse inte bör återkallas. Skulle dock brister vad gäller ekonomin uppstå, exempelvis att försäljning inte registreras i kassaregister, manipulerade kassaregister etc. eller andra problem som gör att tillståndshavarens lämplighet kan ifrågasättas som t.ex. brottslig verksamhet bör detta innebära att tillståndsmyndigheten kan ifrågasätta även det stadigvarande tillstånd som deltagarna eventuellt har för sin vanliga rörelse.
- Ansökan om tillfälligt tillstånd för servering till allmänheten vid evenemang av tillfällig karaktär och ansökan om gemensamt serveringsutrymme bör kunna göras samtidigt istället för att två olika ansökningar ska göras enligt utredningens förslag. Frågan är i sådant fall snarare vem av de olika aktörerna som ska söka sådant tillstånd, om nu inte alla aktörer gör det.
- En möjlighet skulle även kunna inrättas för tillståndsmyndigheten att återkalla det gemensamma serveringsutrymmet under en pågående festival. Administrativt skulle detta i praktiken visserligen vara svårt att tillämpa då återkallelsebeslut i normalfallet inte är delegerade till tjänstemän.
- Utredningen behandlar endast frågan om gemensamt serveringsutrymme som samtidigt nyttjas av flera serveringsrörelser. Det kan dock även vid nyttjande av gemensamt serveringsutrymme, men vid olika tidpunkter, uppstå oklarheter kring vem som är ansvarig för serveringsstället. Som exempel kan nämnas en uthyrning av serveringsställe, utanför tillståndshavarnas serveringstider, till en alkoholfri ungdomsfest men där brister uppstår och underåriga ändå förtär alkoholdrycker i lokalerna. Vem av de båda tillståndshavarna är då ansvarig, om någon? Samma sak i fråga om förvarings/förtäringförbudet, vem ansvarar? Det vore önskvärt med ett förtydligande på denna punkt i det fortsatta utredningsarbetet.

Cateringföretag ska kunna få stadigvarande tillstånd för servering i slutna sällskap

Förvaltningen tillstyrker utredningens förslag att den som bedriver cateringverksamhet för slutna sällskap ska kunna medges stadigvarande serveringstillstånd istället för att som idag vara hänvisad till att söka tillfälliga serveringstillstånd inför varje leverans av mat och dryck till kund.

Den modell för detta som föreslås är att den cateringföretagare som har stadigvarande tillstånd, före varje serveringstillfälle ska anmäla detta till tillståndsmyndigheten. De krav som gäller för att få stadigvarande serveringstillstånd ska då inte behöva omprövas när de redan har bedömts. Däremot måste tillståndsmyndigheten få tid att kontrollera den aktuella serveringslokalen om servering inte ska ske i hemmet eller om serveringslokalen redan är känd.

Mässor för starköl, vin och spritdrycker ska tillåtas under vissa förutsättningar

Förvaltningen tillstyrker utredningens förslag att det ska bli tillåtet att arrangera mässor med servering och provsmakning av starköl, vin och spritdrycker till allmänheten under förutsättning att det finns tillgång till tillredd mat i lokalen och att samtliga utställare har

serveringstillstånd. Det krävs sålunda inte att alla utställare har matservering.

Förvaltningen instämmer i utredningens bedömning att det vid mässor visat sig vara opraktiskt att kräva att samtliga deltagare ska servera mat. Däremot måste samtliga utställare ha serveringstillstånd och egen personal och ansvara för serveringen på samma sätt som på en restaurang.

Bestämmelser om rumsservering av alkoholdrycker på hotell förs in i alkohollagen

Förvaltningen tillstyrker utredningens förslag att rumsservering ska vara tillåten efter särskilt tillstånd för hotell som i sina lokaler bedriver restaurangverksamhet med serveringstillstånd. I nuvarande alkohollag saknas både definition och reglering av alkoholservering i samband med rumsservice. Förvaltningen anser att den praxis som tillämpas för tillståndsgivning i Stockholm bör gälla i förslaget till lagreglering. Den innebär att alkoholservering ska kunna tillåtas under restaurangens ordinarie serveringstid i de rum som tillstånd meddelats för. Det förutsätts att lagad eller på annat sätt tillredd mat ska kunna tillhandahållas till den som så önskar. Tillsyn kan inte utövas på hotellrum då förtäring där måste anses vara av privat karaktär.

Vad gäller minibarer är serveringsformen likartad rumsservering och förutsättningen för att tillstånd ska kunna meddelas är att hotellet har serveringstillstånd. Däremot kan inte krav på serveringstid ställas eftersom det handlar om självservering. Förvaltningen anser att en åldersgräns om 20 år bör införas för servering från minibar. Servering från minibar liknar snarast detaljhandel där en åldersgräns om 20 år föreligger i nu gällande lagstiftning. Förvaltningen har svårt att förstå varför en lägre ålder (18 år) ska gälla vid användandet av minibar vilket för närvarande är fallet enligt FHI:s föreskrifter (2002:5).

Skärpta regler beträffande personal och serveringstider

Anställd personal och serveringsansvarig person

Förvaltningen tillstyrker förslaget att köks- och serveringspersonal samt personal av betydelse för ordning och nykterhet ska vara anställda av tillståndshavaren eller inhyrd av bemanningsföretag. Det är angeläget att ha ett anställningskrav för att garantera att bestämmelserna i arbets- och skattelagstiftningen och i alkohollagen följs. Den föreslagna bestämmelsen förtydligar det som redan gäller idag. Det är också viktigt att de s.k. entrévärdarna omfattas av anställningskravet. De har stort inflytande över nykterhet och ordning genom att de avgör vilka personer som ska släppas in för servering.

Förvaltningen tillstyrker förslaget att serveringsansvarig ska ha fyllt 20 år. Den som är serveringsansvarig kan ställas inför svåra avgöranden t.ex. när det gäller ytterligare servering till en gäst och behöver ha uppnått viss mognad och livserfarenhet för att klara detta.

Serveringstider

Utredningen föreslår att tillstånd till servering på annan tid än under den s.k. normaltiden kl. 11:00-01:00 får medges endast för tiden kl. 01:00-03:00, efter särskild prövning. Utrymningstiden föreslås förlängas till 60 minuter.

Av utredningen framgår även att:

”För att undvika att alla gäster lämnar nästan samtidigt bör tiden för utrymning av lokalen utsträckas från dagens 30 till 60 minuter.”

”För de serveringsställen som nu har tillstånd till servering efter kl. 03:00 bör gälla en övergångstid om ett år innan de nya bestämmelserna börjar gälla.”

Förvaltningen ser de föreslagna förändringarna som i huvudsak negativa. Förvaltningen har följande synpunkter:

- Kommunernas tillståndsmyndigheter bör även fortsättningsvis få besluta om andra serveringstider än normaltiden. Serveringstiderna bör anpassas till de lokala förhållandena. Det ställs redan idag stora krav och villkor på serveringsverksamhet efter kl. 01:00 och särskilt på serveringsverksamhet efter kl. 03:00.
- Den centrala frågan vad gäller utrymningstiden synes enligt utredningen vara att minska förekomsten av våldsbrott på allmän plats. Förvaltningen delar inte utredningens uppfattning att en utökad utrymningstid om 60 minuter skulle bidra till det-

ta. Dessutom kan ändringen från 30 minuter till 60 minuter i själva verket framstå som verkningslös. I praktiken använder sig serveringsställena redan idag av en utrymningstid om 60 minuter. Exempelvis avbryter ett serveringsställe med serveringstid till kl. 01:00 normalt sett sin försäljning i form av en sista beställning kl. 00:30 för att på så sätt få ut gästerna i tid till kl. 01:30 (30 minuters utrymningstid). Den enda effekt en förlängd utrymningstid, enligt utredningens förslag, skulle få är därmed att serveringstiden de facto skulle utökas med 30 minuter. Dvs. i enlighet med ovanstående exempel skulle serveringsstället, om utredningens förslag går igenom, istället servera fram till kl. 01:00 och sedan ha en timme på sig att utrymma serveringsstället.

- Det skulle dessutom vara olyckligt om serveringsställena med serveringstid före eller till kl. 01:00 skulle få en förlängd utrymningstid då tillståndsmyndigheten bland annat tagit ställning till risken för eventuella störningar till närboende. Som exempel kan nämnas begränsning av serveringstiden i uteserveringar. Om gästerna skulle få lämna dessa 30 minuter senare än idag skulle det innebära stora risker för störningar till närboende och mest troligt även en ökad belastning av antalet klagomålsärenden hos tillståndsmyndigheten och miljöförvaltningens avdelning för hälsoskydd.
- Skulle förslaget om en sista serveringstid till kl. 03:00 antas är förvaltningens förslag att kommunen ska få bestämma utrymningstiden för serveringsställena efter kl. 01:00. Vid ett exempel om två timmars utrymningstid skulle det innebära att ett serveringsställe som får servera till kl. 03:00 ska vara utrymt kl. 05:00. Detta skulle sprida gästernas hemgång än mer och ha en större effekt för att komma till rätta med de ordningsproblem som uppkommer när alla serveringsställena stänger samtidigt och som leder till att en stor mängd människor samlas utanför restaurangerna.
- I utredningen föreslås att ”tillstånd efter kl. 01:00 bör inte ges om polismyndigheten avstyrker det”. Om det på så sätt införs en vetorätt för polismyndigheten motsätter sig förvaltningen detta. Redan idag är både polismyndighetens och miljöförvaltningens yttranden av stor betydelse vid bedömningen av serveringstiden. Men det slutliga beslutet måste fortfarande ligga hos kommunen.
- Under förutsättning att utredningens förslag går igenom bör övergångsperioden om ett år inte bara avse de serveringsställena som nu har tillstånd till servering efter kl. 03:00 utan även de serveringsställena som nu har tillstånd till servering före kl. 11:00.

Sanktioner

Förvaltningen tillstyrker utredningens förslag att införa ytterligare en påföljd, erinran, i alkohollagen samt att erinran eller varning ska vara ett förstahandsalternativ vid överträdelse av bestämmelserna i lagen. Det är dock angeläget att möjligheten finns kvar att återkallelse ska kunna göras utan föregående varning.

Tidigare socialtjänstnämnd har tillskrivit regeringen och begärt att en översyn av sanktionssystemet borde göras. Man har föreslagit att tillståndsmyndigheterna skulle få möjlighet att tillgripa någon form av erinran innan varning eller återkallelse aktualiseras.

I Stockholm används idag en särskild ärendekategori som benämns ”tillsyn/information” som kan jämföras med den föreslagna nya påföljden erinran. I dessa ärenden föreligger brister/anmärkningar som inte är så allvarliga att serveringstillståndet kan återkallas och således inte heller varning meddelas. Det kan exempelvis handla om en enstaka incident med överservering. En skriftlig kommunikering och/eller muntlig dialog företas om den aktuella problematiken/anmärkningen.

Förvaltningen avstyrker dock förslaget att en återkallelse i vissa fall ska kunna begränsas till en viss tid, högst en månad. Socialtjänstnämnden framförde även detta vid behandlingen av betänkandet Ansvarsfull alkoholservering – fri från diskriminering (SOU 2006:56) den 21 november 2006, dnr 106-0504/2006.

Att återkalla serveringstillståndet för viss tid, högst en månad, med motiveringen att tillståndshavaren då ska ha möjlighet att vidta åtgärder för att rätta till de missförhållanden som

lett till återkallelsen, exempelvis utbildning av personal, förbättra rutiner m.m för att t.ex. minska risken för servering av minderåriga eller diskriminering, är inte en lämplig lösning. Antingen finns förutsättningar för att verksamheten ska drivas vidare och då kan kommunen besluta om varning eventuellt i kombination med villkor som ska säkerställa att förändring av verksamheten blir varaktig. Alternativt föreligger inga särskilda skäl att låta verksamheten fortgå och då ska kommunen återkalla tillståndet.

Förvaltningen anser att återkallelse av serveringstillstånd är ett långtgående ingripande som ställer höga krav på bevisning. Det är en rättssäkerhetsfråga för den enskilde att utredningen håller hög kvalitet och att beviskraven är höga. Även återkallelse av serveringstillstånd för kortare tid kan betyda att den enskilde restaurangägaren tvingas avveckla sin rörelse då de ekonomiska förlusterna vid återkallelse av serveringstillståndet oftast är höga.

Enligt förvaltningens erfarenhet överklagar oftast tillståndshavare som fått sitt serveringstillstånd återkallat kommunens beslut i domstol. Det finns inget som talar mot att så också blir fallet vid en tillfällig återkallelse. En tillfällig indragning av serveringstillståndet får mycket allvarliga ekonomiska konsekvenser för serveringsstället och kommer med all sannolikhet att överklagas för prövning i högre instans. Kommunens underlag även för ett sådant beslut måste självklart vara gediget och väl dokumenterat, då bevisbördan ligger hos kommunen att visa på de brister som funnits i verksamheten. Frågan är då på vilken grund ett tillfälligt återkallande skulle ske jämfört med dagens rättspraxis.

Förvaltningen menar att det syfte som utredningen anger med att införa tillfällig återkallelse av ett serveringstillstånd kan uppnås med redan befintliga verktyg i alkohollagen; uppmaning om att inkomma med åtgärdsprogram, villkor kopplade till serveringstillståndet och varning som alternativ till återkallelse då det finns särskilda skäl, oftast i kombination med villkor.

Detaljhandel med alkoholdrycker

Utredningen föreslår att liksom hittills ska den som vill sälja s.k. folköl anmäla detta till tillståndsmyndigheten. Underlåten anmälan ska kunna bestraffas med böter eller fängelse i sex månader.

Förvaltningen tillstyrker förslaget att underlåten anmälan om försäljning av folköl ska kunna medföra böter eller fängelse i högst sex månader. Förvaltningen anser att förslaget är rimligt och skulle öka tydligheten för handlarna att det är viktigt att ha ett regelverk för försäljningen av folköl utifrån skyddsaspekter avseende ungdomar. Det skulle också öka kommunens möjlighet att få in anmälningar från försäljningsställena och därmed kunna ha tillsyn över dessa.

Utredningen har belyst frågan att som ett alternativ till nuvarande anmälningsplikt återinföra en tillståndsplikt för folkölsförsäljning framför allt mot bakgrund av att butikernas ålderskontroller är bristfälliga. En fördel med tillståndsplikt är att tillståndsmyndigheten redan innan försäljningen börjar får tillfälle att bedöma näringsidkarens lämplighet att handla med folköl och om förutsättningarna senare brister återkalla tillståndet. Utredningen har dock gjort ställningstagandet att en tillståndsplikt för folkölsförsäljning inte ska återinföras framför allt då en tillståndsprövning i praktiken med största sannolikhet inte medför en bättre ålderskontroll.

I Stockholm fungerar nuvarande system med anmälningsplikt för den som vill sälja folköl i huvudsak bra. Staden samverkar med branschen om tillsyn och program för egenkontroll. Stadsdelsnämnderna ansvarar för att göra provköp för att kontrollera att ålderskontroll genomförs. Förvaltningen anser dock att det skulle kunna vara en fördel att ha en enhetlig hantering av tillståndsgivningen för såväl serveringstillstånd som detaljhandel och ett enhetligt sanktionssystem.

Ungdomars åtkomst till alkoholdrycker

Förvaltningen tillstyrker utredningens förslag till ny formulering av den så kallade bjudregeln i förslaget till alkohollag om när det är tillåtet att bjuda ungdomar på alkohol.

Det är av vikt att denna paragraf förtydligas och blir begriplig. Då utredningen föreslår en skärpning kan man fråga sig om man inte borde vända på meningen i fjärde stycket, så att

man inte börjar med att tala om vad som är tillåtet utan betonar att det handlar om undantagsfall då bjudande av alkohol till underårig tillåts.

Exempelvis skulle förslaget till alkohollag, 3 kap. 8 § 4 st. kunna formuleras:

Om det med hänsyn till den unges ålder och utveckling och om omständigheterna i övrigt står klart att det inte kan vara till skada för honom eller henne är det dock tillåtet att bjuda den som inte har uppnått föreskriven åldersgräns på alkoholdryck under förutsättning att förtäringen sker på platsen och i kontrollerade former.

Utredningens förslag i 3 kap. 8 §, 4 st. har följande formulering:

”Det är dock tillåtet att bjuda den som inte har uppnått föreskriven åldersgräns på alkoholdryck under förutsättning att förtäringen sker på platsen och i kontrollerade former samt det med hänsyn till den unges ålder och utveckling o h omständigheterna i övrigt står klart att det inte kan vara till skada för honom eller henne.”

Förvaltningens synpunkter på områden som inte särskilt behandlas i utredningen

Pausservering

Det bör i det fortsatta utredningsarbetet klargöras hur lång (i tid) en paus maximalt kan vara samt även hur många (antal) pauser som kan inträffa under ett serveringstillfälle. Fråga om detta har uppkommit för förvaltningen vad gäller serveringsställen med tillstånd för pausservering i konsert- och teaterlokaler. Exempelvis spelar en artist två låtar, därefter paus, nästa artist spelar två låtar, därefter ny paus etc.

Utrymningstid för hotell

Förvaltningen anser att regler om utrymningstid inte bör gälla för hotellverksamhet. I praktiken byggs ett flertal hotell på sådant sätt att en lobby med bord och stolar finns i det utrymme där gästerna gör entré på hotellet. Serveringsutrymmen förekommer även på annan yta på hotellen där gästerna måste passera över serveringsutrymmet för att komma in på sitt hotellrum. För att förenkla tillståndsgivningen för hotellverksamhet, utan att göra avkall på andra regler i alkohollagen, bör utrymningstiden slopas helt vid hotellverksamhet. Gästerna som bor på hotellet bör kunna sitta kvar i exempelvis hotellets lobby utan att detta bör utgöra någon risk ur ordnings- och nykterhetssynpunkt.

Alkohollagen 8 kap. - bestämmelser om tillsyn och tillståndshavares skyldigheter

Det bör i utredningens föreslagna bestämmelse i alkohollagen 8 kap. 9 § tilläggas att tillståndshavaren även ska lämna tillträde till ”lokaler där verksamheten bedrivs i övrigt såsom kontor eller annat utrymme där handlingar etc. förvaras”. Dessa kan ju vara belägna på annan plats än vid serveringsstället.

Vad gäller utredningens föreslagna bestämmelse 8 kap. 10 § bör förtydligas att den som driver rörelse är skyldig att på begäran av tillståndsmyndighet ”tillhandahålla” bokföringshandlingar. ”Visa” är ett alltför vagt begrepp. Det bör också förtydligas vilken sanktion som kan följa om tillståndshavaren inte inkommer med av tillsynsmyndigheten begärt material.

Farsta stadsdelsnämnd

Farsta stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 14 maj 2009 att överlämnar följande utlåtande som svar på remissen

Stadsdelsnämnden anser att kommunerna även i fortsättningen själva bör kunna besluta om andra serveringstider än normaltiden. Tillstånd att servera starköl, vin och spritdrycker ska liksom hittills meddelas av kommunen. Stadsdelsnämnden avstyrker förslaget att i alkohollagen begränsa serveringstiden utöver normaltiden kl. 11:00 – 01:00 till kl. 03:00. Kommunernas tillståndsmyndigheter bör även fortsättningsvis få besluta om andra serveringstider än normaltiden. Serveringstiderna bör anpassas till de lokala förhållandena.

Stockholm är idag en europeisk storstad med stor attraktionskraft för besökare från hela världen. I staden finns ett rikt restaurangliv med ett stort utbud av restauranger som serverar mat och dryck med ursprung i många olika matkulturer. Det är också möjligt att äta och umgås på stadens restauranger till långt fram på natten, på ett begränsat antal restauranger ända fram till kl. 03:00 eller kl. 05:00 om man så önskar.

Staden har under många år arbetat med att göra det möjligt för invånare och besökare att få tillgång till ett rikt och varierat utbud av restauranger. Grunden för detta arbete är alkohollagen med dess uttalade folkhälsoperspektiv och stadens riktlinjer som kompletterar bestämmelserna i alkohollagen utifrån stadens egna förutsättningar. Tillståndsheten har utvecklat samverkan med såväl branschen som länsstyrelsen, polisen, miljö- och hälsoskyddsförvaltningen, och Skatteverket för att skapa goda förutsättningar för restaurangföretagarna och se till att inga störningar uppstår för stadens invånare. Vid motsättning mellan sociala hänsyn och den enskilde näringsidkaren har alltid det sociala perspektivet företräde.

Det ska vara lätt att få ett serveringstillstånd om man uppfyller kriterierna som gäller för att få serveringstillstånd enligt alkohollagen och stadens riktlinjer. Men det ska också vara lätt att mista tillståndet om man inte följer regelverket och aktivt arbetar för att ha god ordning och nykterhet inom verksamheten.

I utredningen föreslås att ”tillstånd efter kl. 01:00 bör inte ges om polismyndigheten avstyrker det”. Om det på så sätt införs en vetorätt för polismyndigheten motsätter sig stadsdelsnämnden detta. Redan idag är både polismyndighetens och miljöförvaltningens yttranden av stor betydelse vid bedömningen av serveringstiden. Men det slutliga beslutet måste fortfarande ligga hos kommunen.

Stadsdelsnämnden tillstyrker utredningens förslag till ny formulering av den så kallade bjudregeln i förslaget till alkohollag om när det är tillåtet att bjuda ungdomar på alkohol.

Det är av vikt att denna paragraf förtydligas och blir begriplig. Då utredningen föreslår en skärpning kan man fråga sig om man inte borde vända på meningen i fjärde stycket, så att man inte börjar med att tala om vad som är tillåtet utan betonar att det handlar om undantagsfall då bjudande av alkohol till underårig tillåts. Budskapet till osäkra tonårsföräldrar blir på så sätt tydligt.

Exempelvis skulle förslaget till alkohollag, 3 kap. 8 § 4 st. kunna formuleras:

Om det med hänsyn till den unges ålder och utveckling och omständigheterna i övrigt står klart att det inte kan vara till skada för honom eller henne är det dock tillåtet att undantagsvis bjuda den som inte har uppnått föreskriven åldersgräns på alkoholdryck under förutsättning att förtäringen sker på platsen och i kontrollerade former.

Utredningens förslag i 3 kap. 8 §, 4 st. har följande formulering:

”Det är dock tillåtet att bjuda den som inte har uppnått föreskriven åldersgräns på alkoholdryck under förutsättning att förtäringen sker på platsen och i kontrollerade former samt det med hänsyn till den unges ålder och utveckling och omständigheterna i övrigt står klart att det inte kan vara till skada för honom eller henne.”

Gunnar Sandell m fl (s), Mats E P Lindqvist (mp) och Malin Larsson (v) anmälde att man lämnar ärendet utan eget ställningstagande

Farsta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 7 maj 2009 har i huvud-

sak följande lydelse.

Förvaltningen anser att de flesta av förslagen är en förbättring av lagstiftningen. Dock bör kommunernas tillståndsmyndigheter även fortsättningsvis kunna besluta om andra serveringstider än normaltiden.

Förvaltningens erfarenhet är att en stor andel av den alkohol som säljs till underåriga är sprit som importerats av privatpersoner. Förvaltningen ser därför positivt på att kommersiell förmedling av försäljning av starköl, vin och spritdrycker nu föreslås bli förbjudet.

Ett förtydligande har gjorts så att det klart framgår att det som huvudregel är förbjudet att bjuda en underårig på alkoholdryck, men att det undantagsvis kan vara tillåtet, nämligen om förtäringen sker på platsen och i kontrollerade former samt det med hänsyn till den unges ålder och utveckling och omständigheterna i övrigt står klart att det inte kan vara till skada för honom eller henne. Frågan har fått en noggrann genomgång i utredningen. Vi lever i en kultur där alkohol ingår i festliga och allvarliga sammanhang. Formuleringen och förtydligandet i förarbetet har förbättrats kring detta. Viss risk kvarstår dock att budskapet till osäkra tonårsföräldrar kan uppfattas som motsägelsefullt. Ur preventionens synvinkel är konsekvenserna av en positiv attityd till att bjuda underåriga på alkohol av betydelse, vilket är väl belagt inom forskningen.

Förvaltningen ser positivt på förslaget att behålla den svenska restriktiva alkoholpolitiken och inte tillåta detaljhandel vid sidan av detaljhandelsmonopolet.

- Positivt är också:
- Personal vid folkölsförsäljning ska ha nödvändiga kunskaper om ålderskontrollen alkohollagstiftningen.
- Anmälan till kommunen när ölförsäljning påbörjas, beläggs med en sanktion, om skyldigheten inte fullgörs.
- Marknadsföringsreglerna har anpassats till förekomsten av reklam på Internet.
- Det blir obligatoriskt för kommunerna att utfärda riktlinjer för serveringstillstånd.
- Alla kommuner har samma krav.
- Kraven på sökandens kunskaper om alkohollagstiftningen skärps.
- Även sushirestauranger och vegetariska restauranger ska nu kunna få tillstånd att servera alkoholdrycker.
- Kraven på personal och personalkontroll har förtydligats och i viss mån skärpts, Den som är serveringsansvarig ska ha fyllt 20 år.
- Kommunen ska upprätta en tillsynsplan som ska ges in till länsstyrelsen.
- Varning ska bli den normala påföljden framför återkallelse av vad gäller för tillståndet. Om varningen följs upp kan det bli ett bra pedagogiskt verktyg för att få den som serverar att lära sig reglerna.
- Kommersiell förmedling av försäljning, med undantag för transporter, liksom underlåtenhet att anmäla ölförsäljning ska bli straffbart.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänste-utlåtande som svar på remissen.

Östermalms stadsdelsnämnd

Östermalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 14 maj 2009 att som svar på remissen anföra följande:

Alkohollagsutredningen har haft i uppdrag att göra en total översyn av alkohollagen. Utgångspunkten för översynen har varit en restriktiv alkoholpolitik till skydd för folkhälsan.

Tillstånd att servera starköl, vin och spritdrycker ska liksom hittills meddelas av kommunen.

Vi tillstyrker i huvudsak utredningens förslag men anser att en del ytterligare förtydliganden behöver göras exempelvis vad gäller köks- och matkraven och gemensamt utrymme för servering.

Vi avstyrker förslaget att i alkohollagen begränsa serveringstiden utöver normaltiden kl. 11:00 – 01:00 till kl. 03:00. Kommunernas tillståndsmyndigheter bör även fortsättningsvis få besluta om andra serveringstider än normaltiden. Serveringstiderna bör anpassas till de lokala förhållandena.

Redan idag är både polismyndighetens och miljöförvaltningens yttranden av stor betydelse vid bedömningen av serveringstiden. Men det slutliga beslutet måste fortfarande ligga hos kommunen.

Det ska vara lätt att få ett serveringstillstånd om man uppfyller kriterierna som gäller för att få serveringstillstånd enligt alkohollagen och stadens riktlinjer. Men det ska också vara lätt att mista tillståndet om man inte följer regelverket och aktivt arbetar för att ha god ordning och nykterhet inom verksamheten. Tillståndsenheten gör årligen ca 3.000 tillsynsbesök på stadens restauranger både för att förebygga att problem uppstår i verksamheterna och för att kontrollera att serveringsställena uppfyller gällande krav.

Reservation anfördes av Rolf Lindell m fl (s), Marion Sundqvist (mp) och Per Hamnström (v), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Rolf Lindell m fl (s), Marion Sundqvist (mp) och Per Hamnström (v), *bilaga 1*.

Östermalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 23 mars 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Östermalms stadsdelsförvaltning anser att förslaget till ny alkohollag ska godkännas i sin helhet. Förvaltningen menar att förslaget förhoppningsvis kan bidra till att konsumtionen av alkohol minskar generellt och i synnerhet bland unga människor. Förvaltningen vill ändå påtala att kommunens uppdrag, enligt förslaget, att till länsstyrelsen tillhandahålla en tillsynsplan är oklart och bör preciseras. Specifikt gäller detta, på vilka utskänknings- och försäljningsställen tillsyn ska utföras, och hur ofta. Uppdraget kan komma att kräva extra resurser. Idag ansvarar förvaltningen enbart för tillsyn i samband med ansökan om serveringstillstånd.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 14 maj 2009 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen och därutöver anföra följande:

Den alkoholpolicy som kommunfullmäktige tidigare fattat beslut om täcker in de flesta av de frågor som tas upp i remissen. Vi hänvisar till stadens policy och föreslår att staden fortfarande får hantera dessa frågor i enlighet med nämnda policy. Vi delar också förvaltningens åsikt om att minderåriga inte ska bjudas på alkohol.

Reservation anfördes av Berit Kruse m fl (s), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Berit Kruse m fl (s), Leif Larsson (v) och Birgitta Wosse (mp), *bilaga 1*.

Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 21 april 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd har ett tjugotal serveringsställen med serveringstillstånd och ett trettiotal försäljningsställen av folköl samt, enligt polisen, omfattande illegal försäljning av "egenimporterad alkohol". Kommunens tillsyn av ölförsäljning bör underlättas av de förändringar som föreslås, exempelvis att det införs en sanktion, böter, om skyldigheten att anmäla till kommunen inte fullgörs när ölförsäljning påbörjas. Det ställs även ett uttryckligt krav på att personalen på försäljningsställena ska ha nödvändiga kunskaper om alkohollagstiftningen.

"Beträffande de i lagen uppställda åldersgränserna för utlämnande av alkohol till ungdomar har ett förtydligande gjorts så att det klart framgår att det som huvudregel är förbjudet att bjuda en underårig på alkoholdryck, men att detta kan vara tillåtet under förutsättning att det står klart att det inte kan vara till skada i den aktuella situationen 3kap 8§". Inom forskningen talar undersökningar om att underåriga som bjuds på alkohol i hemmet dricker mer alkohol än de som inte bjuds på alkohol i hemmet. Att för den enskilde avgöra vad som är till skada för den underårige torde vara omöjligt.

"Gästerna ska kunna erbjudas ett flertal maträtter av varierat slag. Efter kl. 23.00 får dock matutbudet begränsas till ett fåtal enklare rätter." Uttrycken ett "fåtal rätter" och ett "flertal rätter" bör tydliggöras.

"Sanktionssystemet föreslås förändras så att varning ska bli den normala p-följden framför återkallelse vid överträdelse av lagen eller vad som i övrigt gäller för tillståndet. För lindrigare fall införs en ny påföljd, erinran. Återkallelse bör övervägas om den som fått en eller flera varningar inte rättat till de förhållanden som föranlett varning. I vissa fall, t.ex. vid brottslighet, måste dock återkallelse kunna ske utan föregående varning." Även vid enstaka överträdelser bör återkallelse utan föregående varning vara möjlig då servering till underåriga och överservering är uppenbar.

I paragrafen om tillstånd för rumsservering finns inga regler om serveringstider angivna. *"För hotell som har restaurangverksamhet med serveringstillstånd i sina lokaler får servering av alkoholdrycker ske från minibar på hotellrum. I sådant hotell får alkoholdrycker efter särskilt tillstånd även serveras på hotellrum (rumsservering)."* Tillstånd för rumsservering bör följa hotellrestaurangens serveringstillståndstider.

"Servering av starköl, vin eller spritdrycker får inte påbörjas tidigare än klockan 11.00 och får inte pågå längre än till klockan 01.00. Efter särskild prövning får tillståndsmyndig-

heten medge att sådan servering får ske även efter klockan 01.00, dock inte i något fall senare än klockan 03.00. Serveringsstället ska vara utrymt senast 60 minuter efter serveringstidens utgång". Många av de serveringsställen som har serveringstillstånd till klockan 01.00 har inte kunnat få längre serveringstid med hänsyn till störningsrisken för närboende. Förslaget om förlängd utrymningstid från 30 till 60 minuter skulle innebära att störningsrisken förlängs med 30 minuter, fram till efter klockan 02.00, vilket vore olyckligt. Med hänsyn till de boende bör någon förlängning av utrymningstiden därför inte genomföras. Vad avser övrig öppethållandetid, till 03.00 eller 05.00, där någon störningsrisk inte finns bör kommunen kunna besluta om lämpliga öppethållandetider, i samråd med polismyndigheten.

Förändringarna i alkohollagen kan ha både för och nackdelar. De förändringar som genomförs bör dock följa målet om en restriktiv alkoholpolitik till skydd för folkhälsan. Tydligare ramar och regelverk kan ge stöd som motvikt till den förskönande attityd som lätt sprider sig i samhället om alkohol. Alkohollagen ska vara ett stöd i att vända den trend som lett till ökad konsumtion och därmed ett stöd till minskade samhällskostnader.

Förvaltningen är positiv till den nya alkohollagen och stödjer förslaget till ny alkohollag i stora delar.

Stockholm Business Region

Stockholm Business Regions yttrande daterat den 29 april 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Stockholm Business Region anser det nu föreliggande förslaget på förändring av hanteringen av serveringstillstånd är positiv ur ett kommunalt näringslivsperspektiv. Det blir enklare och lättare för en restauratör att söka tillstånd och veta vad som gäller. Det kan även bli en möjlighet för branschen att expandera och skapa fler arbetstillfällen.

Turister och besökare är viktiga för Stockholm. Totalt omsätts omkring 23 miljarder kronor och ger 18 500 årsarbeten. Av dessa är 6 500 inom restaurangbranschen.

Hotell- och restaurangnäringen är av stor betydelse för bilden av Stockholm och ger staden betydande intäkter. Besökare i Stockholm lägger cirka 6 miljarder eller 25 procent av reskassan på mat och dryck. Turister, evenemangsbesökare och kongressdeltagare som söker sig till Stockholm vill möta en stad med ett brett utbud av restauranger och ett rikt kulturliv. Här blir tillgänglighet och öppethållande en viktig faktor.

Kommunerna förslås få en lagstadgad skyldighet att utfärda egna regler rörande serveringstillstånd i den egna kommunen. Det är positivt. Något märkligt blir då förslaget om att kommunen inte får bestämma över en restaurangs utskänkningstider utöver normaltiden, t e x till klockan 05.00.

Stockholm Business Region ställer sig avvisande till denna del av förslaget.

En tydligare lagstiftning och en enklare tillståndprocess underlättar för ytterligare restauratörer i Stockholm

RESERVATIONER M.M.

Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden

Reservation anfördes av Stefan Nilsson (mp) enligt följande

1. Socialtjänst och arbetsmarknadsnämnden godkänner i huvudsak förvaltningens förslag till beslut.
2. Därutöver anføres följande.

Den nya alkohollagen är en strukturering och modernisering av den nuvarande lagen. Det är bra att kunskapskravet på den som söker tillstånd skärps och att i princip alla som har serveringstillstånd behöver ha kassaregister. Dessa förändringar gynnar seriösa restauranger och en ansvarsfull alkoholservering.

Att reglerna för marknadsföring utvidgas till att gälla andra medier än tidningar och tidskrifter, såsom Internet, är bra och kommer förhoppningsvis att ha en viss restriktiv påverkan på alkoholförsäljningen.

Förslaget att kravet på köksutrustning och matutbud för annan utformning är rimligt. Detta kommer exempelvis att leda till att sushibarer behandlas som andra restauranger.

I förslaget föreslås en sista tillåten sluttid för alkoholservering (03.00). Oavsett vad lagstiftaren kommer fram till i detta avseende ska kommunerna ha möjlighet att själva sätta en sluttid inom ramen för den i lagen tillåtna tiden. I den nuvarande lagstiftningen finns inte den möjligheten och inte heller i förslaget till ny lag. Om exempelvis en kommun, som har 03.00 som sista sluttid för alkoholservering, ger ett antal restauranger tillstånd att servera alkohol till 05.00 och sedan finner att problemen med detta blir för stora är det inte lagligt att med en ändring i riktlinjerna flytta tillbaka dessa restaurangers sluttid till kl. 03.00. Denna utformning av lagen tenderar att leda till allt senare serveringstider.

Att införa erinran som ny påföljd är inte motiverat. Detta riskerar leda till att det i praktiken blir ännu svårare att dra in alkoholtillstånd, för dem som inte sköter sitt tillstånd, jämfört med dagens situation.

Särskilt uttalande gjordes av Marie Ljungberg Schött m.fl. (m), Lena Kling (fp), Dikran Dison (kd) och Abdo Goriya m.fl. (s) enligt följande

Alkohollagen bör förändras så att de inrättningar som idag ges tillstånd för pausservering även bör kunna få servera alkohol under kortare tid i direkt anslutning till evenemanget, såväl före evenemanget som efter.

Östermalms stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Rolf Lindell m fl (s), Marion Sundqvist (mp) och Per Hamnström (v) enligt följande

Att bifalla förvaltningens förslag till beslut

Särskilt uttalande gjordes av Rolf Lindell m fl (s), Marion Sundqvist (mp) och Per Hamnström (v) enligt följande

Det är bra att lagförslaget och förvaltningen i sitt förslag till remissvar slår fast att en gräns bör sättas till kl. 03.00 när det gäller alkoholservering.

Såväl polisen som sociala och vårdgivande instanser blir allt bestämdare i sin uppfattning att alkoholen spelar en tung och ökande roll i ordningsproblem och människors personliga säkerhet. Det gäller i hög grad för ungdomar.

Stockholmsenkäten visar att ungdomar på Östermalm, särskilt flickor, dricker betydligt mer än tonåringar i andra delar av Stockholm. Detta är mycket oroande. Det finns en mer tillåtande inställning till alkohol i vår stadsdel än i andra stadsdelar och enkätsvaren visar att de som bor på Östermalm generellt sett har en mer liberal inställning till alkohol jämfört med andra stadsdelar.

Alkoholen är en ofta en naturlig del i sociala umgänget och det kan därför för många yngre upplevas som udda att inte dricka.

Dessutom svarar alkoholskador av olika slag för en stor del av samhällskostnader och inkomstbortfall för både individ, företag och samhälle. Det hävdas ofta att en tidigareläggning av tiden för alkoholutskänkning bara skulle leda till att s.k. svartkrogar tar över marknaden. Det behöver inte alls vara så.

Staden och polisen har vid tidigare tillfällen visat att bl. a. razzior och brandsyner har kunnat motverka detta.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Berit Kruse m fl (s) enligt följande

bifall till förvaltningens förslag

Särskilt uttalande gjordes av Berit Kruse m fl (s), Leif Larsson (v) och Birgitta Wosse (mp) enligt följande

Vi har alltid varit företrädare för en alkoholpolitik som är restriktiv. Vi vet vilka enorma skador alkoholdrickandet medför.

Från borgerligt håll har vi ibland fått motstånd när vi velat lagstifta för att begränsa tillgången till alkohol.

Detta synsätt tycker vi skymta även i detta lagförslag. Det blir tydligt när det gäller frågan om att få bjuda ungdomar på alkohol. Där tar vi klart avstånd från att det ska vara tillåtet att bjuda ungdomar på alkohol ”om det står klart att det inte kan vara till skada i den aktuella situationen”.

Vi tycker att det ska vara förbjudet att bjuda underåriga ungdomar på alkohol.

Det är viktigt att vara tydlig på den punkten, särskilt när vi vet att ungdomarna dricker alltmer alkohol. Och får problem av detta